

## **Ukanikorongi u Ire Ubana a Asu u Aza a Korintiya**

### *Ukukpa u kadyanshi*

Bulus korongu ta ukanikorongi u na vi ubana a asu u atoni a da a'ari a Korintiya an aza roku a le pini de a ka sapulusa Bulus. U suku ta kabangi ka ne Taitu ba u yanka ama yi kadyanshi a kaci ka ili i'ya i'ari i mayun. An Taitu gonoi u tonuko ta Bulus an ama ushani a wushuki n i'ya u danai, shegai aza roku a da pini a buwai bawu a wushuki. A ukanikorongi u na vi, Bulus cikpa ta abangi a ne, kpam u yain kadyanshi ka aza da a 'yuwan yi vi.

Bulus tofugbusuko ta ama yi tyoku da wari wa ciga u yain, kpam n i'ya i kangu yi u yain nala vi. A kapala kpam, u yain kadyanshi a kaci ka ugbashika Kashila. U yan ta kadyanshi tyoku da Atoni a ka bangamgbana. A makorishi u wenike ta kaci ka ne an wari kasuki ka maci ka Kawauwi.

Tagarada u na wa wenike tsu ta tyoku da Atoni a ka yan manyan gogo-na, n tyoku da a ka banga nkoshi ma Atoni n awenishiki a da a ka yanka Kawauwi manyan. U yan ta kadyanshi hal gai tyoku da a ka naka ikebe n ili i maci adama a manyan ma Kashila. U wenike tsu ta an makoshi ma mayun ma tsu yan manyan adama a ili i'ya wa tsara wa, shegai adama a ili i'ya ama a ka tsara. U dana ta, a'ayin a da baci a yain ukuna bawu pini ucira n uciga u Yesu, ukuna u nala u woko de u gbani. Shegai a'ayin a da baci a yain ukuna n ucira n uciga u Yesu, ukuna u nala wa zuwa ta Kashila

ka pana kayanyan kpam a tsarā ucira u mayun a likimba.

*Ili i'ya i'ari a tagarada u na vi*

Bulus cikpai Kashilā (1:1-11)

Manyan ma kasuki ubana a asu u ama a Kashilā  
(1:12-2:17)

Adooki a asuvu a uciga u Kawauwi (3:1-7:16)

Kune ubana a asu u aza a unambi (8:1-9:15)

Bulus kasuki ka mayun ka (10:1-13:10)

Idyani i makorishi (13:11-13)

*Idyani i Bulus*

<sup>1</sup> Mpa Bulus, Kashilā ka ka cigai ka dangasa mu n woko kasuki ka Yesu Kirisiti Kawauwi. Timoti wā tā pini kabolo nā mpa a'ayin a da n korongi ukanikorongi u na vi.

Kuwa ku Atoni ku Kashilā ka kari a ilyuci i Korintiya ka ma koronku, n gbā aza da a'ari ama a Kashilā a kapashi ka Akataya.

<sup>2</sup> Asaka Kashilā Tata u tsunu n Yesu Asheku Kawauwi a naka da ukuna u shinga nā ndishi n shinga.

*Bulus cikpai Kashilā*

<sup>3</sup> Cikpai Kashilā eyi uza da wari Tata u Asheku a tsunu Yesu Kawauwi! Kashilā Tata aya uza da wari n iyali kpam n unaka ndishi n katakasuvu.

<sup>4</sup> U tsu naka ta ndishi n katakasuvu a'ayin a da baci tsari a asuvu a kadambula, tsara tsu naka aza roku ndishi n katakasuvu. A'ayin a da baci aza roku a'ari a asuvu a kadambula, tsa fuda ta tsa naka le icun i ndishi n katakasuvu n nala n da Kashilā ka naka tsu vi. <sup>5</sup> Mayun da wari an tsa pana ikyamba cika adama a Kawauwi. Mayun

ɗa kɓam tsu tsu tsara ndishi n katakasuvu cika adama a Kawauwi.

<sup>6</sup> Tsu pana baci ikyamba, tsa zuwa ta uma u da Kashila ka naka da ndishi m atakasuvu n iwauwi adama a upana u ikyamba u nala vi. A'ayin a da baci dem Kashila ka naka tsu ndishi n katakasuvu, tsara tsu gbatangu da da. Kɓam i fuda i kawunku n ahankuri a upana u ikyamba vi.

<sup>7</sup> Uzuwa u uma u tsunu ubana ara de wa ta n ucira, kɓaci tsu reve ta i pana baci ikyamba tyoku da atsu tsu panai, ya wusha ta ndishi n katakasuvu tyoku da atsu tsu wushai.

<sup>8</sup> Ama a va, tsa ciga ta i reve tyoku da tsu panai ikyamba a uyamba u Asiya. A zuwuka tsu ta ukuna u da u lai ucira u tsunu, hal tsu takpai uma gbam tsa yan uma kɓam wa.

<sup>9</sup> Mayun da, tsu zuwa ta tsa kuwa. Shegai ukuna u nala u zuwa tsu ta tsu gita uwushuku n Kashila, shegai kaci ka tsunu wa, kɓaci aya u tsu 'yangasa akushe.

<sup>10</sup> Kashila ka wauwa tsu ta a'ayin a da tsu yain evu n ukuwa vi, tsu reve ta kɓam wa lya kapala n uwauwusa tsu.

<sup>11</sup> Wa wauwa tsu ta kɓaci eda ya bangasa tsu ta an ya yansaka tsu kavas. Adama a nala, Kashila ka wushuku ta kavas ka de. Wa zuwuka tsu ta unu u shinga, kɓam ama ushani a ka cikpa yi ta adama a ili i'ya u yanka tsu.

### *Bulus asakai ve nwalu ma ukyawunsa u ne*

<sup>12</sup> Tsu ciɗa baci n ili i'ya tsu yain, tsu tsu dana ta tsu yan ta mazanga an bawu tsu yain ukuna u gbani. Kain dem tsu tsu rongu ta mai, kɓam tsu tsu sokonku da ko ili wa. Ukuna u shinga u Kashila u

ɗa u zuwai uyan ili i nala yi gba, ugboji u likimba u ɗa wa. Tsu rongo ta mai ko nte wa, hal gai u kana baci n ada.

<sup>13-14</sup> An tsu koronku da vi, tsu yan ta kadyanshi n ada karara, tsu sokonku da ko akani a te wa. Adama a nala, n zuwa ta uma ya reve ta gba i'ya tsu korongi. I tsa ta i revei ili i roku a ili i'ya tsa tonon, shegai tsu zuwa ta uma ubana kapala ya reve ta i'ya mai mai, tsara kain ka Yesu Asheku a tsunu ka yan baci, ya yan ta mazanga adama a tsunu, atsu kpam tsu yain mazanga adama a de.

<sup>15</sup> N reve ta ukuna u na vi mai, da gai i zuwai mari n fobusoi ma tuwa n kyawan da ve n kagita ki, nala Kashila ka zuwuka da una u shinga kpaci mari ma tuwa ta ara de kure.

<sup>16</sup> Mari ma ciga ta n batsa n kyawan da a'ayin a da n wurai ubana a uyamba u Masidaniya n a'ayin a da kpam ma wura ugonon. Aku i'ari i banga mu kpam i soku mu a nwalu n va ubana a ka'on ka Yahuda.

<sup>17</sup> N reve ta ya wecike ta ili i'ya i bishinka mu uyan i'ya n fobusoi vi. Kadyanshi ka uvurusa a'ene ka ma yanka da wa. Gogo-na n woko la vi de tyoku u ama a likimba aza da a ka dana ukuna aku a gono a kpa da u da ushadangu?

<sup>18</sup> I reve ta gai Kashila uza da i wushuku n eyi da, nala dem u gan ta i reve an tsu tsu dana "Eye" aku tsu gono tsu dana "A'a" kute wa.

<sup>19</sup> Kpaci Yesu Maku ma Kashila u tsu dana "Eye" aku u gono u dana "A'a" kute wa, shegai u tsu rongo ta n katakasuvu ka te. Aya uza da mpa n Sila n Timoti tsu yanka da kadyanshi a kaci ka ne.

<sup>20</sup> Kpaci aya u shadangi gba kazuwamgbani ka Kashila. Adama a nala a da tsu tsu dana “Ami” tsu naka baci Kashila tsupige a asuvu a kala ka Kawauwi.

<sup>21</sup> Cibai, Kashila ka ka tsu zuwa da hal n atsu dem tsu yain ucira a asu u Yesu. Kashila ki aya dem u dangasa tsu.

<sup>22</sup> U kaara tsu ta kugyan tsara u wenike an atsu ama a ne a da koshi. U zuwuka tsu ta dem Kulu ku ne a asuvu a atakasuvu a tsunu tyoku u uzuwamgbana tsara u wenike tsu an ili i roku i'ari a utuwa.

<sup>23</sup> Kaƙan ka baci ma yanka da an n danai n 'yuwan ugono a Korintiya vi adama a da bawu ma ciga n yan da mavura, asaka Kashila ka yan mu mavura.

<sup>24</sup> Ili i'ya ya wushuku n i'ya, i'ya tsa tonusuko da wa. Tsu reve ta i'a ta n upityanangu u ucira, adama a nala a da i'ari n ucira. Tsa ciga ta tsu yain manyan kaƙolo n ada tsara i shadangu n mazanga.

## 2

<sup>1</sup> N tonuko ta kaci ka va, “Ma doku ma tuwa ara de wa, kpaci an n tuwai ara de caupa vi n zuwa ta gba de unambukatsuma.”

<sup>2</sup> Shegai ma zuwa da baci unambukatsuma, ya wa zuwa mu n pana kayanyan? Eda koshi, kpam eda aza da n zuwai unambukatsuma.

<sup>3</sup> I'ya gai i zuwai n koronku da nala a ukaniko-rongi u da n sukunku da vi. Ma ciga n kyawan da wa, kpaci ugawunsa n ada wa zuwa mu ta ukpada u upana u kayanyan. Kpam eda ama da u gain i zuwa mu upana u kayanyan. Ili i'ya i zuwai ma

ciga n pana kayanyan i'ya tsarā edā dem i pana kayanyan.

<sup>4</sup> A'ayin a dā n koronku dā caupa vi, mā tā n kadambula n ukpaḍā u upana u kayanyan a asuvu a katakasuvu ka vā hal n koronku dā n meshi a a'eshi a vā cika. N koronku dā tsarā n zuwa dā unamgbukatsumā wa, shegai koronku dā n koronku dā tsarā i reve an ma ciga dā cika.

### *Cimbusukāi atoku unyushi u cingi*

<sup>5</sup> Uza roku a asuvu a dē u zuwa mu baci unamgbukatsumā, mpa u zuwai utyoku u vā wa. Gbā dē dā u zuwai unamgbukatsumā, kpam ya dem wā tā n tyoku dā wa pana u dā. Ma ciga n dansa cika wa.

<sup>6</sup> Uḡolomgbono u kaci u dā aza roku a dē ushani a yain a yan yi mavura ma ma gain a nākā yi vi, ma rawa tā.

<sup>7</sup> Shegai gogo-na u gan tā i cimbusukā yi i nākā yi ndishi n katakasuvu tsarā kotsu i zuwa yi u rongo n unamgbukatsumā hal upityanangu u ne u rukpā wa.

<sup>8</sup> Ma folo dā, wenike ni an ya ciga yi.

<sup>9</sup> Koronku dā ma koronku dā tsarā n kondo dā, kpam n wene ko ya pana uwenishike u vā.

<sup>10</sup> I cimbusukā baci vuma nala vi, mpa dem n cimbusukā yi tā. N cimbusukā yi baci (an baci unyushi wari pini), yan dā n yain nala tsarā n yanka dā ukuna u shinga a ucira u Kawauwi.

<sup>11</sup> Tsarā Kanangasi\* ka lyai kelime n u la tsu ugboji wa, kpaci tsu reve tā afoḡi a Kanangasi utuwā ara tsunu.

### *Kuḡari ku Bulus a Taruwasa*

---

\* **2:11** Kanangasi; wata, “Shetan” kala ka dem ka Kalapansi.

<sup>12</sup> An n rawai a Taruwasa tsarā n yain kuɓari ku Kadyanshi ka Shinga ka Kawauwi, n cina t̄a cina Asheku a foɓuso de ure adama a manyan mi.

<sup>13</sup> Shegai n dambula t̄a cika, kpaci n wene utoku u tsunu Taitu wa. Pini nala, n tonukoi aza da a'ari pini vi, "U yan tsu ben." Aku n lazai ubana a Masidaniya.

### *Ulya u kaci adama a Kawauwi*

<sup>14</sup> Tsu cikpa t̄a Kashilā cika! Aya u zuwa tsu tsu woko agbashi a ne kpam u tonoi n ātsu a kapala adama a ulya u kaci u Kawauwi. Kashilā ka ɓaŋga tsu t̄a dem tsu tamburuka ureve u Kawauwi ko nte wa tyoku u ili i magulani.†

<sup>15</sup> Uma u tsunu wā t̄a tyoku u magulani ma Kawauwi ka naka Kashilā, ma kpam ma tambura a asu u ama da Kashilā ka wauwusa hal n ama da a ka kuwusa.

<sup>16</sup> A asu u aza da a ka kuwusa, magulani mi ma woko le de kawān ka ukpa. Shegai a asu u aza da a'ari n uma, magulani mi ma woko le de magulani ma uma. Ya wa fuda wa canga araji a ukuna u nala vi?

<sup>17</sup> Tsa tyoku u ama da a tsu yan kuɓari ku kadyanshi ka Kashilā tsarā a tsarā ikebe wa. Nala tsari wa. Shegai umatsi u da tsari u uwoko atsumate a Kashilā, kpam a asuvu a ucira u Kawauwi tsu tsu dansa t̄a akani yi a kapala ka Kashilā.

## 3

### *Kazuwamgbani ka savu ka Kashilā*

<sup>1</sup> Gogo-na gita da tsa gita ucikpala kaci ka tsunu? Ama roku a rawa t̄a n ikanikorongi i icikpali ko

kpam a zuwa ɗa i koronku le ikanikorongi i icik-pali yi. U gan tsu yain n ikanikorongi nala?

<sup>2</sup> Shegai eɗa ukanikorongi u tsunu, kpam i'a ta a asuvu a atakasuvu a tsunu tsara ya dem u yain kaneshi u reve kpam i'ya u yain kaneshi vi.

<sup>3</sup> I wenike ta a kateshe an eɗa ikanikorongi i'ya Kawauwi ka korongi aku atsu tsu bankai i'ya. Kulu Keri ku Kashila Uza u Uma ku korongu da ta a asuvu a atakasuvu a tsunu, shegai a iwaraka ko agbagala a da a yain n atali wa.

<sup>4</sup> Tsa fuda ta tsa dana nala adama a ucira u upityanangu u tsunu a kapala ka Kashila adama a Kawauwi.

<sup>5</sup> Dana da tsu danai tsa fuda tsa yan manyan ma nala mi n kaci ka tsunu wa. Kashila ka ka zuwai tsu fudai tsu yain gba i'ya tsu yain vi.

<sup>6</sup> U zuwa tsu ta tsu fuda tsu woko agbashi a kazuwamgbani ka savu ka ne ka ka wuta a asu u Kulu Keri. Kazuwamgbani ka savu ki Mele ma a korongi wa, kpaci Mele ma a korongi ma tsu tuko ta ukpa, shegai Kulu ku tsu tuko ta uma.

<sup>7</sup> Mele ma cau a atali a da a tsu korongu ma, kpam a tsu wene ta tsupige tsu Kashila a a'ayin a nala yi. Aza a Isara'ila a fuda a barakpa n a wundi upetiwa'eshi u Musa wa, kpaci wa lada ta cika, ko an u wokoi ulada vi u barakpa wa. Adama a nala, Mele ma ma wokoi manyan ma ne utuko u ukpa u da, kpam mari n tsupige nala,

<sup>8</sup> tsupige tsu manyan ma Kulu Keri tsu la ta tsupige tsu Mele. Ko nala wa?

<sup>9</sup> Manyan ma ma tsu tuko ama ukidaga u ugana n mavura ma baci n tsupige, manyan ma ma tsu



zuwa ama a woko ama a maci a kapala ka Kashila ma yan ta n tsupige tsa tsa la nala vi.

<sup>10</sup> Mayun da an tsupige tsu kazuwamgbani ka cau tsu woko de ili i gbani, kpaci katyashi ka tsupige tsu savu ka la ta ka cau.

<sup>11</sup> Mele ma ta n tsupige tsa tsu kporoi. Shegai tsupige tsu kazuwamgbani ka savu tsu la ta ucira, kpaci tsa kporo wa.

<sup>12</sup> Tsa dansa ta bawu uwonvo, kpaci adama a nala a da tsari n uzuwa u uma.

<sup>13</sup> Tsa tyoku u Musa wa. Upetiwa'eshi ne u lada ta, shegai u pala ta u da tsara u zuwa aza a Isara'ila a lyai kelime n uwene katyashi ki n ka kpori wa.

<sup>14</sup> Ama yi a ryagbaja ta, kpam ili i roku i tsu kangu le ta uwene ukuna u mayun a'ayin a da baci a yain kaneshi u Mele. Kawauwi ka koshi ka fuda ka takpa le ili i'ya i kangu le uwene vi.

<sup>15</sup> Ko n gogo-na, a yan baci kaneshi u Mele ma Musa, ili i'ya pini i tsu kangu le atakasuvu.

<sup>16</sup> Shegai a'ayin a da baci dem uza kpatalai ubana a asu Asheku, she u takpa yi ili i'ya i kangu yi vi.

<sup>17</sup> Asheku a nala yi aya Kulu. Kpam asu da baci dem Kulu ku Magono ma Zuba kari, ku tsu naka ta utsara u kaci.

<sup>18</sup> Adama a nala ipetiya'eshi i tsunu i'a kpam upali wa, tsara tsu wenike tsupige tsu Magono ma Zuba. Kpam Kulu ku Magono ma Zuba ka yan baci manyan a asuvu a tsunu, tsa woko ta tyoku u ne aku tsu wenike tsupige tsu ne cika.

*Kuzuwate ku ucanga a mgbodo n cin*

<sup>1</sup> Kashilā n upana u iyali u ne, u nakā tsu tā manyan ma na mi tsarā tsu yain. Ili i'ya i zuwai bawu tsa wowo i'ya la vi.

<sup>2</sup> Tsu 'yuwan tā uyan ili i uwono ko kpam i'ya i'ari usokongi. Tsu tsu yinsā ko uza wa, kpam tsu tsu savada uwenishike u Kashilā wa. Ukuna u mayun u da koshi tsu tsu dansa a kapala ka Kashilā, tsarā ama a wushuku an tsari ama a maci.

<sup>3</sup> Kadyanshi ka Shinga ka tsa yansa kuḅari ka baci ukimbi, a asu u aza da a'ari a ure u ukpā da kari ukimbi.

<sup>4</sup> Kanangasi,\* wata, uza cingi uza da wa lya tsugono tsu likimba u na u rumbanasā tā atakasuvu a le, pini nala, a wushuku n akani a da tsa yansa kuḅari a kaci ka tsupige tsu Kawauwi wa. A ka wene katyashi ka pige ka ka wakana ara le wa, kpam a reve an Kawauwi ka rotsoi Kashilā wa.

<sup>5</sup> A'ayin a da tsa kyawunsa n tsu yanyi kuḅari ku Kadyanshi ka Shinga ka Kashilā ki, kuḅari ku kaci ka tsunu ka tsa yansa wa, shegai ku Yesu Kawauwi an wari Asheku. Atsu agbashi a de a da adama a ili i'ya Yesu yanka tsu.

<sup>6</sup> Kashilā ka ka danai, “Asakā katyashi ka wakana a asuvu a karimbi!” U zuwa tsu tā tsu reve an katyashi ka na ki katyashi ka tsupige tsu Kashilā ka, ka tsu tsu wene a upetiwa'eshi u Yesu Kawauwi.

<sup>7</sup> Kuzuwate ku ucanga ku na ki a asu u Kashilā da tsu tsarai ka, shegai tsari tā tyoku u mgbodo n cin a asu u da kuzuwate ku ucanga ki kari. Nala u

---

\* **4:4** Kanangasi; wata, “Shetan” kala ka dem ka Kalapan̄si.

wenike t̄a an ucira u pige vi a asu u Kashil̄a d̄a u wut̄ai, shegai ara tsunu wa.

<sup>8</sup> A uka tsu a asuvu a awuya cika, shegai a fuda a minjara tsu wa. Ko tsu reve baci kpam ili i'ya tsa yan wa, tsu tsu bul̄a uzuwusa uma an ili i shinga i roku ya gita wa.

<sup>9</sup> A zuwa tsu t̄a tsu panai ikyamba cika, shegai Kashil̄a ka asak̄a tsu wa. A tsu gbashangu tsu t̄a a iyamba, shegai gb̄a n nala a wacinsa tsu wa.

<sup>10</sup> A'ayin a d̄a baci tsa pana ikyamba nala, ikyamba i tsunu i tsu wenike t̄a tyoku d̄a Yesu panai ikyamba a'ayin a d̄a u kuw̄ai vi. Pini nala, ama a ka wene t̄a uma u Yesu a asuvu a ikyamba i tsunu.

<sup>11</sup> Nala w̄ari, kain dem tsu tsu reve t̄a gaawan a ka wuna tsu t̄a adama a d̄a tsa gbashika Yesu. Pini nala, ama a ka wene t̄a uma u Yesu a asuvu a ikyamba i tsunu i'ya ya kuw̄a.

<sup>12</sup> Tsu wushuku t̄a tsu modono n ukpa, tsar̄a ed̄a i tsar̄a uma.

<sup>13</sup> A korongu t̄a a Tagar̄a da u Kashil̄a, “Dansa d̄a ma dansa an u wokoi n wushuki.” Uwushuku u te u d̄a tsari n u d̄a, kpam dansa d̄a tsa dansa an u wokoi tsu wushuki.

<sup>14</sup> Kashil̄a ka 'yangasa t̄a Yesu Asheku a asuvu a ukpa. Tsu reve t̄a kpam an Kashil̄a ka tuw̄a ka 'yangasa tsu n Yesu. Kashil̄a ka bidya tsu t̄a kabolo n ad̄a kpam tsu shangba a kapala ka ne.

<sup>15</sup> Gb̄a ukuna u na vi adama a ukuna u shinga u d̄e u d̄a. Tyoku d̄a ama ushani a'ari ulya kelime n uwusha ukuna u shinga u Kashil̄a, nala dem a'ari ulya kelime n ucikpa Kashil̄a, Kashil̄a kpam kari a udoku uwusha tsupige cika.

### *Upityanangu a asu u Asheku*

<sup>16</sup> Ili i'ya gai i zuwai bawu tsa bulā uzuwa uma i'ya gai la vi. Ko an u wokoi ikyamba i tsunu ya kuwusa, kain dem kulu ku tsunu ku tsu tsarā tā ucira u savu.

<sup>17</sup> Upana u ikyamba u ḏa tsa pana gogo-na wā gan wa, kpam wa barakpa wa. Shegai wa banga tsu tā tsu tsarā tsupige tsa tsu lai upana u ikyamba vi cika, kpam tsupige tsi tsa yan n utyoku wa.

<sup>18</sup> Tsu zuwa a'eshi a tsunu a ili i'ya tsa wene wa, shegai a ili i'ya bawu tsa wene. Ili i'ya tsa wene vi ya barakpa wa, shegai ili i'ya bawu tsa wene vi ya yan n utyoku wa.

## 5

<sup>1</sup> Tsu reve tā a wasā baci katani ka tsa rongo na vi; wata, tsu kuwā baci tsu asakāi ikyamba i na yi, Kashilā ka foʼbusuko tsu tā kuwa ka tsa rongo a zuba. Asu u ḏa eyi foʼbusoi n kaci ka ne kpam bawu wa kotso.

<sup>2</sup> Tsu wowo ḏe n ikyamba i'ya tsari n i'ya gogo-na, adama a nala tsu matsa ḏe a uka tsu ikyamba i savu a zuba tyoku u aminya a savu.

<sup>3</sup> A'ayin a nala tsa rongo kpam kataḏa wa, kpaci tsa uka tā ikyamba i savu a zuba.

<sup>4</sup> An tsa rongo n ikyamba i na yi tsā tā ushadangi n kadambula kpam tsa pana tā ikyamba. Shegai uwowi u tsunu u zuwa tsu tsu cigi ukpā aku tsu asakā ikyamba i na yi wa. Tsa ciga tā tsu asakā ikyamba i cau yi, kpaci tsa wusha tā ikyamba i'ya bawu ya kuwā.

<sup>5</sup> Kashilā ka n kaci ka ne u foʼbuso tsu adama a nala yi, kpam u nākā tsu Kulu Keri tsarā ku woko

tsu uzuwamgbana u ɗa wa wenike an uma u savu u na vi mayun ɗa.

<sup>6</sup> Adama a nala kain dem tsu rongo n atakasuvu a ucira. Tsu reve ɗa a'ayin a ɗa baci tsari n uma a ikyamba i na yi, tsā a kuwa ku te n Asheku wa.

<sup>7</sup> Tsa tonon ɗa ili i'ya tsu wushuki n i'ya, shegai tsu tonon ili i'ya tsu wenei wa.

<sup>8</sup> Adama a nala a ɗa n danai tsā ɗa n atakasuvu a ucira. Tsu la ɗa uciga tsu asaka ikyamba i na yi tsara tsu bana a kuwa a asu u Asheku tsu rongo de.

<sup>9</sup> Tsā baci n uma pini na a ikyamba i na yi, ko kpam tsā baci bawu uma, uciga u tsunu tsu yanka yi ili i'ya wa pana kayanyan u la ɗa ili i'ya i buwai gba.

<sup>10</sup> Ili i'ya i zuwai i'ya, kain ka roku gba tsunu tsa shamgba ɗa a kapala ka Kawauwi kpam u yanka tsu afada. Ya dem a asuvu a tsunu wa wusha ɗa katsupi ka ili i'ya u yain a'ayin a ɗa wari n uma a ikyamba i na yi, ko i'a baci mai ko icingi.

### *Utuko u ama a asu u Kashila*

<sup>11</sup> Adama a ɗa tsu revei an tsa pana uwonvo u Asheku ɗa i zuwai tsu matsai tsara ama a kpatala a gono a asu u ne. Kashila ka reve ɗa tyoku ɗa tsari mayun, tsa ciga ɗa ɗa i reve tyoku ɗa tsari.

<sup>12</sup> Tsa ciga tsu doku tsu wenike ɗa aradi a kaci ka ili i'ya tsari wa, shegai tonuko ɗa tsa tonuko ɗa ili i'ya tsari tsara i yain mazanga adama a tsunu. Pini nala, ɗa ya tsara ili i'ya ya dana a kaci ka aza ɗa a tsu wenike aradi a kaci ka ili i'ya ama roku a tsu dansa a kaci ka le, shegai a'a ama a maci a kapala ka Kashila wa.

13 U woko baci yavu ijan i'ya tsa suma, tsarā u tuko Kashilā tsupige ḍa. U woko baci kpam yavu tsā n ugboji u tsunu, nala kpam tsarā tsu ḅanga ḍa ḍa.

14 I'ya baci dem tsa yan, yan ḍa tsa yan i'ya kpaci uciga u Kawauwi u ḍa wa tonon aṭsu. Tsu wushuku tā an uza roku; wata, Kawauwi ka kuwāi adama a ko ya wa, adama a nala tsu wushuku tā an gḅa tsunu tsu kuwāi.

15 U kuwā tā tsarā u wauwa ko ya wa, tsarā aza ḍa a wushai uma u savu adama a ne, a rongo kpam uma u ḍa ele a ka pana kayanyan koshi wa. Shegai a rongo uma u ḍa Kawauwi ka pana kayanyan, uza ḍa kuwāi kpam a 'yangasa yi tsarā u wauwa le.

16 Adama a nala a ḍa tsu asakāi ubidisa atoku tyoku ḍa likimba u yawunsai a kaci ka le. Caupa, tsu tsu yawunsa tā a kaci ka Kawauwi tyoku ḍa likimba u tsu yan, shegai gogo-na nala wari wa.

17 Uza ḍa baci ḅolomgbonoi kaci n Kawauwi, Kashilā ka gonuko yi tā vuma u savu. Ukuna u cau a kaci ka ne u kotso ḍe, kpam i puwan ḍe. Ko ndya wa i ne Kashilā ka gonuko i'ya ḍe i savu.

18 Kashilā ka ka yain ili i na yi gḅa, u tuko tsu evu n eyi adama a ili i'ya Kawauwi ka yain. U naḅa tsu manyan ma utuko ama evu n eyi.

19 Akani a tsunu yi a ḍa, Kashilā ka tukuso tā ama evu n eyi a akere a Kawauwi. Kashilā ka tsu cibusa unyushi u cingi u le wa. U naḅa tsu tā kpam akani a ndishi n shinga a na yi.

20 Kashilā ka zuwa tsu tā tsu woko aza a manyan a unā u Kawauwi, kpam u woko tā yavu folo ḍa wa folo ḍa i pana kadyanshi ka tsa tonon. Adama a

Kawauwi a ɗa tsa dansa, kpam tsa folo ɗa ta i asaka Kashila ka tuko ɗa evu n eyi.

<sup>21</sup> Kawauwi ka yan unyushi u cingi wa ko kenu! Shegai Kashila ka gonuko yi uza u unyushi u cingi adama a tsunu, tsara Kawauwi ka gonuko tsu ama a maci a asu u Kashila.

## 6

<sup>1</sup> Tsu yan ta manyan kaɓolo n Kashila, kpam tsa folo ɗa ta kotsu i wushi ukuna u shinga u ne gbani wa.

<sup>2</sup> U dana ta a Tagarada u Kashila, “A'ayin a rawa baci a ɗa ma wenike ɗa asuvayali, ma pana ta kvasu ka de.

Kain ka iwauwi n ɓanga ɗa ta.” ◇

Mayun ɗa, Kashila ka ta ufoɓusi u ɓanga ɗa gogo-na. Ara kain ka iwauwi ka.

### *Upana u ikyamba u Bulus*

<sup>3</sup> Tsa ciga aza roku a 'yuwan manyan mi wa, adama a nala tsa ciga i'ya tsa yan i zuwa aza roku a rukpa wa.

<sup>4</sup> I'ya baci dem tsa yan, tsu tsu ciga ta tsu wenike atsu agbashi a mayun a Kashila a ɗa. Tsu kawunku ta gba upana u ikyamba n ahankuri.

<sup>5</sup> A lapa tsu ta. A zuwusa tsu ta a kuwa ku a'ali. Kakuma ka ama ka pana tsu ta upan hal a 'yangasasai atakasuvu a ama. Tsu yan ta manyan hal tsu dukpai. Roku tsu tsu lavuta wa. Roku kpam tsa tsara ilikulya wa.

<sup>6</sup> Tsu wenike ta kaci ka tsunu atsu agbashi a Kashila a ɗa, kpaci tsu nangasa kaci ka tsunu n tsicingi wa, tsu ta n ureve u ɗa Kashila ka tsu naka.

◇ 6:2 Isha. 49:8.

Tsu tsu yan tsali wa. Tsu tsu yansaƙa ta ama ukuna u shinga. Tsa ta n ucira u Kulu Keri, kpm tsa ciga ta ama mayun mayun.

<sup>7</sup> Kadyanshi ka mayun ka tsa yansa kuɓari, kpm Kashila ka ka naka tsu ucira vi. Tsa ta n ukuna u maci u da u woko tsu yavu burundu n maraga ma tsa ciga adama a kuvon.

<sup>8</sup> Kashila ka tsa gbashika ama a ka nakasa tsu baci karinga, ko a goruso tsu baci. Kashila ka tsa gbashika ama a ka cikpala tsu baci, ko a ka nakasa tsu baci a'ala a cingi. Ama a bidya tsu ta aza a kaɓan, shegai kain dem ukuna u mayun u da tsa dansa.

<sup>9</sup> Ya dem reve tsu ta, shegai a gonoi a ka yanka tsu yavu a reve tsu wa. Tsa rongo yavu ukpa wa evu, shegai aƙsa na, hal n gogo-na tsa ta n uma. Tsu pana ta ikyamba cika, shegai a wuna tsu wa.

<sup>10</sup> Kain dem tsu tsu rongo ta n mazanga, ko a asuvu a a'ayin a upana u ikyamba. Aza a unambi a da tsari, shegai tsu zuwai ama ushani a yain utsari a asuvu a upityanangu. Tsa n ili wa, shegai mayun da wari an tsari n ko ndya wa.

<sup>11</sup> Eda aza a Korintiya, tsu dansa ta n ada karara. Atakasuvu a tsunu a shadangu ta n uciga u de.

<sup>12</sup> Tsu asaka da uciga wa, shegai eda i asaka tsu ta uciga.

<sup>13</sup> Ma dansa ta n ada tyoku da ma dansa na mmuku n va. Wenike tsu uciga tyoku da aƙsu tsu wenike da.

### *Kuwa ku Kashila ka uma*

<sup>14</sup> Kotsu i yain manyan kaɓolo a asu u te n aza da bawu a wushuki n Kawauwi wa. Ukuna u shinga



n u cingi wa rongo kaɓolo wa. Katyashi n karimbi a ka rongo kaɓolo a asu u te wa.

<sup>15</sup> Nida Kawauwi n Kanangasi\* a ka walamgbana? Nida uza da wushuki n Kawauwi wa walamgbana n uza da bawu u wushuki?

<sup>16</sup> Kuwa ku Kashila ka walamgbana n ameli wa, ko kenu. Kpam aƙsa kuwa ku Kashila Uza u Uma. Kashila ka dana ta, “Ma dusuku ta n ele aku n zuwa kuwa ku va a asu u da a'ari. Ma woko ta Kashila ka le, ele kpam a ka woko ta ama a va.” ◇

<sup>17</sup> Adama a nala, Magono ma Zuba ma dana ta, “Wuta a asuvu a le i peci kaci de n ele. Kotsu i sawa ili i'ya Mele ma danai i'a n ashinda wa, tsara n wushi da.” ◇

<sup>18</sup> Magono ma Zuba, Uza u Ucira Gba u dana ta, “Ma woko ta Tata u de, eda kpam ya woko ta mmuku n va.” ◇

## 7

<sup>1</sup> Aje a va, Kashila ka ka yansaƙa tsu kazuwangbani ka na ki. Adama a nala tsu sumai ili i'ya ya zuwa tsu nangasa ikyamba n a'ulu a tsunu n icadi. Tsu nakai Kashila tsupige, aku tsu matsai tsu yain gba i'ya tsa yan tsu woko tyoku u ne dere.

### *Ipeli i'ya Bulus wari n i'ya*

<sup>2</sup> Kukpunka tsu atakasuvu a de! Tsu nusuka ko uza wa. Tsu nangasa kpam upityanangu u uza wa. Tsu ryafa ko uza wa.

---

\* **6:15** Kanangasi; wata, “Shetan” kala ka dem ka Kalapansi.  
 ◇ **6:16** Adkp. 26:12; Izk. 37:27. ◇ **6:17** Isha. 52:11; Izk. 20:34.  
 ◇ **6:18** 2 Sam. 7:14.

<sup>3</sup> Dana ɗa n danai nala an ma ciga n zuwuka ɗa unyushi wa. Maɗi n tonuko ɗa ta caupa an tsu tsu rongo ɗa ucifusa, ko ndya baci tani ya gita.

<sup>4</sup> N wushuku ta n ada gba gba. Kain dem n tsu rongo ta n mazanga adama a de. I gbamatangu mu katakasuvu. Ko an u wokoi maɗi ushadangi n kadambula, i zuwa mu ta ma pana kayanyan.

<sup>5</sup> An tsu rawai a uyamba u Masidaniya, tsu tsara uwunvuga wa. Tsu cina ta kadambula ukyawin n atsu. Tsu shilakanasai n atokulalu, kpam tsa modono n uwonvo a atakasuvu a tsunu.

<sup>6</sup> Shegai Kashila ka ka tsu naka a aza da a'ari n kadambula ndishi ma atakasuvu, u naka tsu ta ndishi ma atakasuvu a'ayin a da Taitu tuwai ara tsunu.

<sup>7</sup> Mayun tsu pana ta kayanyan an tsu gawun-sai n Taitu, shegai gba ili i'ya i zuwai tsu panai kayanyan cika i'ya an i gbamatangu yi katakasuvu. U tonuko tsu ta an ya ciga mu uwene kpam hal ukuna u bala da n ukuna u da i yain. U tonuko mu ta tyoku da i matsai i da ya ciga i banga mu. An n panai nala, n pana ta kayanyan cika.

<sup>8</sup> Ko ukanikorongi u va u nangasa da baci katsuma, ukuna u bala mu an n korongi u da wa. A kagita ukuna wa bala mu ta an u nangasa da katsuma, shegai unamgbukatsuma u de u barakpa wa.

<sup>9</sup> Gogo-na kpam ma ta n mazanga. Mazanga ma ma yan an n nangasa da katsuma wa, shegai unamgbukatsuma u de u zuwa da ta i savadai ahali a de. Adama a nala tsu shitangu da wa, ko kenu.

<sup>10</sup> Kpaci Kashila ka fuda ta ka yan manyan n unamgbukatsuma u tsunu u banga tsu tsu kpatala tsu asaka unyushi u cingi tsu tsara iwauwi. Ukuna

wa ɓalạ tsu n unamgbukatsumạ u nala vi wa. Shegai unamgbukatsumạ vi a kaci ka ukuna u likimba u da baci, wa tuko tạ ukpạ.

<sup>11</sup> Zuwai a'eshi a asu u unamgbukatsumạ u nala vi u da Kashilạ ka ciga dạ i pana u yain a asuvu a de. U zuwa dạ tạ i gonuko ugboji. U zuwa dạ tạ ya ciga i wenike an bawu i'ari n unyushi. U zuwa dạ tạ upan n uwonvo. U zuwa dạ tạ ya ciga i wene mu. U zuwa dạ tạ i matsạ i ɓangạ aza roku. U zuwa dạ tạ uciga u uyan uza da nusai mavura dere. Ukuna u nala u zuwa dạ tạ i wenike kaci ka de kabirya da wa.

<sup>12</sup> Korongu da n korongi ukanikorongi u na vi tsarạ i wene, a kapala ka Kashilạ, tyoku da i'ari ufoɓusi i panạka tsu. Korongu da n korongi adama a uza da nusai wa, ko adama a uza da a nusukai wa.

<sup>13</sup> Ili i'ya gai i zuwai tsu gbamai asuvu i'ya gai la vi.

Ko an u wokoi tsari n ugbami u asuvu, tsu la tạ upana kayanyan an Taitu wari dem n upana kayanyan, kpaci i wenike tạ an bawu wari n ili i'ya ya ɓalạ yi.

<sup>14</sup> Tsu tonuko yi tạ tyoku da tsu panai kayanyan adama a de, kpam i wenikei an n yain dere. Gbạ i'ya tsu tonuko dạ vi mayun da, kpam i wenikei Taitu ili i'ya tsu danai a kaci ka de ki mayun da.

<sup>15</sup> Pini nala, uciga u ne ubana ara de u lya tạ kelime n ugbonguro, a'ayin a da baci u cibai tyoku da gbạ de i panạkai udani u ne, n tyoku da i wusha yi n uwonvo n uje u ikyamba.

<sup>16</sup> Mạ tạ n mazangạ an ma fuda ma wushuku n adạ gbạ gbạ.

## 8

*Atoni a naƙa kune yaa*

<sup>1</sup> Aje a va, tsa ciga ta i reve tyoku da Kashila ka wenikei ukuna u shinga u ne a a'uwa a Atoni a uyamba u Masidaniya.

<sup>2</sup> A pana ta ikyamba kpam n unambi cika, shegai mazanga ma le ma kotso wa, kpam a naka ta ili i'ya i lai i'ya a ka ciga le a naka.

<sup>3</sup> Asaka gai n tonuko da, a naka ta tyoku da a ka fuda hal gbam u lai ushani. Ko uza u tonuko le a yain nala wa. <sup>4</sup> Shegai a rongo tsu ufolo tsu asaka le dem a banga ama a Kashila aza da a'ari a Urishelima.

<sup>5</sup> Tsu yawunsa gbam a ka fuda a ka naka nala wa! A gita ta a nakai kaci ka le a asu u Asheku, aku ara tsunu. Ili i'ya Kashila ka ciga i'ya la vi.

<sup>6</sup> Taitu da gita da uwenishike unaka, adama a nala tsu folo yi u doku u gono ara de u banga da tsara i koruso ili i'ya i gitai vi.

<sup>7</sup> I yan ta ko ndya wa mai hal gbam i pasakai cika: I'a ta n upityanangu kpam i'a ta uyan u kadyanshi ka shinga. I'a ta dem n ureve, kain dem ya ciga i banga, kpam ya ciga tsu cika. Adama a nala, tsa ciga da ta i yain ukuna u shinga vi mai a asu u unaka yaa.

<sup>8</sup> Shegai dana da n danai she i naka ko bawu ya ciga wa, ko an u wokoi a'uwa a Atoni a roku a ka ciga ta a yain nala. Ure u roku u da dem u da ya wenike uciga u maci.

<sup>9</sup> I reve ta ukuna u shinga u Yesu Kawauwi Asheku, i reve ta an Kawauwi kari n utsari, shegai

adama a ɗe u woko ta uza u unambi, tsara adama a unambi u ne eɗa i tsara utsari.

<sup>10</sup> Adooki a va a da na: Naɓalu eɗa aza a kagita aza da i cigai i naka, kpam eɗa aza a kagita a da i nakai vi.

<sup>11</sup> Gogo-na, ma ciga ta i koruso manyan ma i gitai uyan vi. Wenikei an ya fuda ya koruso manyan mi n maloko tyoku da i gitai ma. Nakai a asuvu a ili i'ya i'ari n i'ya.

<sup>12</sup> Ya ciga baci i naka, wa yan n kalen ko ndya i nakai wa, kpaci Kashila ka la ta uciga i naka a asuvu a ili i'ya i'ari n i'ya, shegai i naka ili i'ya bawu i'ari n i'ya wa.

<sup>13</sup> Ma ciga i naka ili ushani hal i woko bawu ili, aku i rongo a upana ikyamba an bawu i'ari n ili wa. Ma ciga ta uza da baci dem wari pini u zuwa kukere dere.

<sup>14</sup> Gogo-na naha, i'a ta n ili ushani. Ili i'ya i'ari n i'ya ya fuda ta ya banga aza da bawu a'ari n ili. Aku ubana a kapala a tuwa baci a tsarai, aku a banga da dem a'ayin a da baci bawu i'ari n i'ya, pini nala, she i woko una u te.

<sup>15</sup> Tagarada u Kashila u dana ta, “Uza da baci bolongi ili ushani, i tsu pasa ili i'ya wa ciga wa, shegai uza da baci bolongi kenu, wa namba ili wa.”  
◇

### *Taitu n aje a ne*

<sup>16</sup> N cikpa ta Kashila an u zuwai Taitu wa ciga da tyoku da ma ciga da.

<sup>17</sup> Taitu wushuku ta u yain ili i'ya tsu tonuko yi u yain. Wa ta n maluwa cika ma wa ciga u tuwa ara de, tun bawu tsu tonuko yi gbam nala.

<sup>18</sup> Aya la tsa suku kaɓolo n utoku uza ɗa wari Kationi, uza ɗa kpam gba Atoni a ka cikpala adama a manyan ma ne a asu u uyan kuɓari ku Kadyanshi ka Shinga.

<sup>19</sup> Atoni yi a dangasa yi ta dem u bana kaɓolo n atsu tsa naka baci kune ku na ki. Yan da tsa yan manyan ma na mi tsara tsu naka Asheku tsupige, kpam tsu wenike an tsa ciga tsu banga cika.

<sup>20</sup> Kpaci tsa ciga ko uza u kana tsu n unyushi u tyoku da tsu nakai kune ku pige ku na ki wa.

<sup>21</sup> Shegai tsa ciga ta tsu yain ili i'ya Asheku a ka pana kayanyan n ili i'ya i'ari dere a a'eshi a ama.

<sup>22</sup> Tsa suku ta dem vuma roku kaɓolo n ama a re a nala yi. Kain dem vuma na wa ta ufoɓusi adama a ubanga. U wenike tsu ta nala a ure kau-kau, kpam gogo-na dem wa la ta uciga ubanga. Kpaci u wushuku ta n ada cika.

<sup>23</sup> Uza roku u wecike baci Taitu, i dana utoku u va u da uza da wa yan manyan na mpa tsara u banga da. A'uwa a Atoni a suku ta ama a na yi ara de, kpam a tuko ta tsupige a asu u Kawauwi.

<sup>24</sup> Wenike le uciga, tsara gba a'uwa a Atoni a reve an tsu yain dere a asu u mazanga n i'ya tsu yain adama a de.

## 9

### *Kune adama a aza a unambi*

<sup>1</sup> N wene ili i'ya ya zuwa mu n koronku da adama a kune ka i foɓusoi ya naka ama a Kashila yi wa.

<sup>2</sup> N reve ta banga da ya ciga i banga. Ma ta n mazanga adama a nala yi, kpam ma ta a utonusuko ama a asuvu a Masidaniya n da efa

Atoni a da i'ari a Akataya, i fobuso ta tun nabalun tsara i naka. Adama a umatsa u da i matsai ya ciga i naka vi, u zuwa ta aza roku aza a Masidaniya a ka ciga dem a naka.

<sup>3</sup> Shegai mpa pini ma sukunku da atoku a nala yi tsara kadyanshi ka tsunu a kaci ka de ka woko ka gbani wa. Ma ciga ta i fobuso, kpaci n tonuko le ta i fobuso de.

<sup>4</sup> Ma pana ta uwono, eda kpa dem ya pana ta uwono, mpa n Atoni a roku a Masidaniya tsu tuwa baci tsu cina da bawu afofi, cina n tonuko le tani de i fobuso de!

<sup>5</sup> Da n wenei yavu wa gan ta n suku atoku a nala yi a kapala ka va a wene kune ka i yain kazuwamgbani ki i fobuso ta ka. Nala wa wenike ta an n ucigi u de u da i nakai, shegai mpa n matsa da wa.

<sup>6</sup> Ma ciga ta i reve, uza u ce baci ili kenu, ili kenu i'ya wa kapa. Uza da baci kpa u cei ili ushani, wa kapa ta ili ushani. <sup>7</sup> Adama a nala ya dem u yawunsa tyoku u kakuma ka ili i'ya wa naka. Kotsu vu naka ili wa, ikyamba i vunu i 'yanga baci vu naka wa. Kotsu vu naka ili wa, va wene baci yavu matsa da a ka matsa vu vu naka. Kpaci Kashila ka la ta uciga uza da u nakai n ipeli.

<sup>8</sup> Kashila kpa ka zuwuka da ta una u shinga u da u lai ili i'ya i nambai. Pini nala, da kain dem ya yan n ili ushani, kpa i yain n i'ya kabarikete hal i nakasa adama a manyan ma shinga gba.

<sup>9</sup> Tagarada u Kashila u dana ta:

“Gbani da vuma u maci u tsu naka aza a unambi kune,

kpam ukuna u maci u ne wā tā pini bawu utyoku.”

◇

<sup>10</sup> Kpaci Kashilā ka ka tsu nākā kacimbi icun, u nākā kpam ilikulya. Wa doku tā ili i'ya i'ari n i'ya kakumā, tsarā i tsarā i'ya ya nākā ushani a asu u uyan ukuna u shinga.

<sup>11</sup> Wa kukpā tā ure kau-kau u da wa zuwa dā i yain utsari tsarā i yansa kune yaa. Pini nala, da ama ushani a ka cikpa Kashilā a'ayin da baci tsu nākā le kune ku de.

<sup>12</sup> Pini nala, ili i shinga i re ya gitā tā, ili i'ya ama a Kashilā a nambai a ka tsarā tā i'ya, ama a ka cikpa tā kpam Kashilā n mazāngā.

<sup>13</sup> Ya rongo tā a unākā Kashilā tsupige kpaci i nākā tā yaa. I wushuku tā n akani a kaci ka Kawauwi, kpam i panākā tā a da an i nākai Atoni a Urishelima yaa hal n Atoni a da a buwai.

<sup>14</sup> Gogo-na alya pini a ka yanka dā kvasu, kpam a ka ciga dā uwene, adama a ukuna u shinga u pige u da Kashilā ka yanka dā.

<sup>15</sup> Asakai tsu cikpai Kashilā adama a kune ka u nākā tsu gbani.

## 10

### *Bulus yain kadyanshi ka manyan ma ne*

<sup>1</sup> Mpa Bulus uza da wa folo dā vi, kpam n matānu n tsishinga tsu Kawauwi tsa ma folo dā. Aza roku a dana tā, a'ayin a da baci mari kabolo n aḍa n tsu gajarakpa ikyamba wa, aku n rongo n asuvu a shen a'ayin a da baci bawu mari evu n aḍa.

<sup>2</sup> A'ayin a da n doku n tuwā dā ukondo, u kḗnā tā n yanka aza da a ka wundyā tsa tono tā ukuna u

---

◇ 9:9 Ishp. 112:9.



likimba asuvu a shen. Ma ciga i zuwa mu n yanka ɗa nala wa.

<sup>3</sup> A likimba ɗa tsari, shegai kushulu ku tsunu unā u te ɗa kari n tyoku ɗa aza likimba a ka yansa wa.

<sup>4</sup> Tsu tsu shilakanā n iwunukatsu icun i'ya aza a likimba a tsu shilakanaka wa. Iwunukatsu i tsunu i'a ta n ucira u ɗa u wutaɪ a asu u Kashila u ɗa wa wacinsa ucira u asu kau-kau u utokulalu.

<sup>5</sup> Tsu tsu wacinsa ta kananamgbani n gba icun i aradi a ɗa a ka bishinka uza ureve Kashila. Tsu tsu kana ta uyawunsa u gbani u ama, aku tsu zuwa le a panaka Kawauwi.

<sup>6</sup> A'ayin a ɗa baci i wenikei ya panaka de Kawauwi gba gba, pini nala, aku tsu rongo ufoɓusi adama a ɗa tsa yanka aza ɗa bawu a ka panaka Kawauwi mavura.

<sup>7</sup> Gogo-na ili i'ya ya wene n a'eshi koshi i'ya ya wundya. Shegai u gan ta i ciba an tsari aza a Kawauwi tyoku ɗa dem aza a aradi a nala a tsu dana ele aza a Kawauwi a ɗa a'ari.

<sup>8</sup> Mayun ɗa wari an tsu tsu dansa n agoni a kaci ka ucira u ɗa Asheku a naka tsu tsara tsu banga da, shegai adama a ɗa tsa varangu da wa. N tsu pana uwono adama a ukuna u nala wa.

<sup>9</sup> A'ayin a ɗa n koronku da vi, ma ciga i yawunsa yavu uwonvo u ɗa ma ciga n zuwa da i pana wa.

<sup>10</sup> Aza roku a da, "Ikanikorongi i Bulus i'a ta n ucira kpam n kalen cika, shegai wa baci kaɓolo n atsu, u tsu yan n ucira wa. Kpam kadyanshi ka ne ka tsu yan n kalen wa."

<sup>11</sup> Ma ciga ta a reve ukuna u roku: Gogo-na naha tsa kaɓolo n ada wa, ɗa i zuwai tsu korongi ukuna u na vi a ikanikorongi. Shegai a'ayin a ɗa baci tsari

kaɓolo n aɗa, tsa wenike ta ucira vi tyoku da tsu wenikei u da a ikanikorongi yi.

<sup>12</sup> Tsa kawan tsu bidya kaci ka tsunu unā u te n aza da a tsu yawunsa kaci ka le a'a ta n kalen wa. A tsu boluko ta kaci ka le ure u uratsanaka aku a ratsanaka kaci ka le n u da. A tsu gawuntangu ta kaci ka le n ko ndya wa tyoku da ele a'ari. Nala wa wenike ta an bawu a revei ili.

<sup>13</sup> Shegai atsu tsa yan aradi a kaci ka ili i'ya i'ari a kateshe n manyan ma Kashila ka naka tsu tsu yain wa. Aradi a da koshi tsa yan a da a manyan ma Kashila ka suku tsu tsu yain, kpm eda dem i'a ta a asuvu a manyan ma nala mi.

<sup>14</sup> Aradi yi a wura tyoku da u gain tsu yain a da wa, atsa gbam aza a kagita aza da a tuko da Kadyanshi ka Shinga ka Kawauwi.

<sup>15</sup> Tsu tsu yan aradi adama a ili i'ya aza roku a yain i woko yavu atsa tsu yain i'ya wa. Shegai tsu zuwa ta uma upityanangu u de wa gbama ta hal u zuwa manyan ma tsunu ara de ma lyai kelime cika.

<sup>16</sup> Tsa ciga ta tsu ba tsu yain Kadyanshi ka Shinga ki a asu u mbari mbari. Tsa ciga tsu yain aradi n manyan ma aza roku a yain a asu u le wa.

<sup>17</sup> Tagarada u Kashila dana ta, "Va ciga baci vu yain aradi, she vu yain a da a ili i'ya Asheku a yain."  
◇

<sup>18</sup> A kaci ka uza da wa cikpalasa kaci ka ne kpm, u tsu tsara icikpali wa. Shegai Magono ma Zuba ma wushunku baci uza, vuma nala vi aya wa tsara icikpali i mayun.

# 11

## *Bulus n asuki a kaɓan*

<sup>1</sup> Ma ciga ta i yanka mu ahankuri a'ayin a da baci n yain maku ma utengeshi. Mayun n folo da ta i yanka mu ahankuri.

<sup>2</sup> Ma kirana ta n ada cika tyoku da Kashila ka kirana n ada. I'a ta tyoku u maku ma uka ma bawu ma revei vali, uza da a yankai kazuwamgbani ka iyolo i vali u te koshi; wata, Kawauwi ka la vi n kaci ka ne.

<sup>3</sup> Shegai gogo-na ma pana ta uwonvo u da a ka puwunsa atakasuvu a de tsara i asaka utono Kawauwi mayun mayun n uwulukpi, tyoku da kali ka yinsa Hawa† n ugboji u cingi u ne.

<sup>4</sup> Tsu tonuko da ta ukuna u Yesu, kpam i wushai Kulu Keri, i wushuki kpam n akani a tsunu. Shegai i asakai aza roku a tonuko da ukuna u roku kau n u Yesu. Gogo-na ufoɓusi u da i'ari i wushi kulu ku roku de kau, i wushi kpam akani a roku.

<sup>5</sup> N wene aza da a ka isa kaci ka le “asuki a pige” a la mu wa.

<sup>6</sup> Gaawan n tsu dansa karkar tyoku u le wa, shegai n reve ta ili i'ya ma dansa. Tsu yan ta gba i'ya tsa yan tsu wenike da ili i na yi mai.

<sup>7</sup> N zuwa da i tsupa mu adama a Kadyanshi ka Shinga ka n yanka da kuɓari wa. N gonuko ta kaci ka va kenu, aku n naka da tsupige. An n yain nala vi, n nusa?

<sup>8</sup> An a'uwa a Atoni a roku a ka nakasa mu ikebe, u woko ta yavu bokuso da ma bokuso ikebe yi tsara n gbashika da.

<sup>9</sup> N namba baci ili a'ayin a da mari n ada, n tsu tonuko da i banga mu wa. Atoku a da a wutai a

Masidaniya a tuwai pini na, a naka mu ta gba ili i'ya ma ciga. N taɓa ɗa ufolo i ɓanga mu wa, kpam ma folo ɗa wa.

<sup>10</sup> Ko uza wa la a asuvu a uyamba u Akataya uza ɗa wa ɓishinka mu uyansa kadyanshi a kaci ka ili i nala wa. N dana ta kpam nala adama a ukuna u mayun u Kawauwi u ɗa wari a asuvu a va.

<sup>11</sup> N dana baci ma ciga n zuwuka ɗa araji wa, u woko yavu ma ciga ɗa wa? Nala wa. Ko Kashila ka reve ta ma ciga ɗa.

<sup>12</sup> Kpam ma lya ta kelime n uyan ili i'ya ma yan gogo-na vi, kpaci ma ciga ta n ɓishinka ama a nala utsara u ili i'ya a ka yanka aradi. A ciga ta a dana manyan ma a ka yanka aradi yi ma ta una u te n ma tsunu.

<sup>13</sup> Ama a na yi asuki a kaɓan a ɗa. Manyan ma le ma a tsu yanka kaɓan, aku a gonukoi kaci ka le tsara a rotso asuki a mayun a Kawauwi.

<sup>14</sup> Shegai mpa n yan majiyan ma ili i nala wa! Ko Kanangasi\* ka gonuko ta kaci ka ne tsara u rotso katsumate ka zuba† ka katyashi.

<sup>15</sup> Adama a nala, tsu yan majiyan an agbashi a Kanangasi a gonukoi kaci ka le a rotso agbashi a ɗa a ka yan manyan ma ukuna u shinga wa. Shegai a makorishi a ka tsara ta mavura dere n ili i'ya a yain.

### *Upana u ikyamba u Bulus*

<sup>16</sup> Asaka n doku n tonuko ɗa: Ko uza kotsu u wundi yavu mpa katengeshi ka wa. Shegai nala baci ya wundya, she i panaka mu tyoku ɗa ya

---

\* **11:14** Kanangasi; wata, “Shetan” kala ka dem ka Kalapansi.

panāka katengeshi, mpa dem aku n yain arāḍi kenu.

<sup>17</sup> A'ayin a ḍa baci ma cikpala kaci ka va nala, tyoku u Asheku u ḍa n tsu dansa wa, shegai tyoku u katengeshi.

<sup>18</sup> Ama ushani a ka yan ta arāḍi a kaci ka ili i'ya a yain a likimba. Adama a nala mpa dem ma yan ta arāḍi.

<sup>19</sup> Eḍa aza ḍa ya wundya yavu i'a n ugboji, i tsu pana ta kayanyan ka upana kadyanshi ka atengeshi.

<sup>20</sup> I tsu yan ta gbam ahankuri n aza ḍa a tsu gonuko ḍa agbashi a le, ko a ryafusa ḍa, n aza ḍa a tsu yinsasa ḍa. I tsu yan ta dem ahankuri n aza ḍa a tsu wundya yavu a la ḍa, ko aza ḍa a tsu basasa ḍa.

<sup>21</sup> N tsu pana ta uwono n dana tsu n ucira u ḍa tsa yan nala wa.

A ka yan baci arāḍi, mpa dem ma yan ta, shegai utengeshi u ḍa uyan nala vi.

<sup>22</sup> A dana baci ele kagali ka Ibrahi ka, mpa dem uza u kagali ka Ibrahi ka. Ele aza a Isara'ila a ḍa baci, mpa dem nala. Ele mmuku n tsikaya m Ibrahi n ḍa baci, mpa dem nala.

<sup>23</sup> Ele agbashi a Kawauwi a ḍa baci, wa woko mu ta utengeshi n dansa baci nala. Shegai tyoku ḍa ma gbashika yi u la ta tyoku ḍa ele a ka gbashika yi. N yan ta manyan cika ma ma lai ma le. A zuwusa mu ta a kuwa ku a'ali hal u lai tyoku ḍa a zuwusa le. Malapa ma a lapusa mu ma la ta ma a lapusai ele. N yansa ta evu n ukpa a'ayin ushani.

<sup>24</sup> Aza a Yahuda a bawan mu ta n kajaḅu hal

kamankupa n kuci.† Kutawun ka gb̄am a bawan mu nala.

<sup>25</sup> Aza a Roma a lapusa mu t̄a n alangu, kutatsu ka gb̄am a yanka mu nala. A tāba mu t̄a uvar̄asa n atali ts̄ar̄a a wuna. N so t̄a nwalu a kpatsu, kpatsu ku t̄asa t̄a n̄a mpa hal kutatsu. N tāba t̄a urukp̄a a mini n kuvuli hal ubana kuvuli ku roku. <sup>26</sup> Nwalu n kakum̄a mi, n tsu zuwa mu t̄a n yain evu n ukp̄a adama a uwaya u mini n adama a aza a magal̄ak̄a. N yan t̄a evu n ukp̄a adama a ama a va, aza a Yahuda, kpam hal n Awulawa. N tsu yan t̄a evu n ukp̄a a ilyuci ilyuci, n a kakamba, hal n mala dem. N yan t̄a dem evu n ukp̄a adama a aza d̄a a danai ele Atoni a d̄a, shegai Atoni a d̄a wa.

<sup>27</sup> N yan t̄a manyan cika hal n togbolukoi, a'ayin ushani n tsu lavuta gb̄am wa. N tsu ronguso t̄a n kambulu n kakuli, kpam a'ayin ushani n tsu ts̄ar̄a ilikulya wa. N soso t̄a kut̄anu kpaci m̄a n aminya a u'uka cika wa.

<sup>28</sup> Hal n ara gai, kain dem u tsu woko t̄a yavu va da n canga t̄a ucanga u ar̄aji kpaci n tsu b̄al̄a t̄a asuvu adama a a'uwa a Atoni.

<sup>29</sup> A'ayin a d̄a baci bawu aza roku a'ari n ucira, n tsu woko t̄a dem bawu ucira. Asuvu a tsu sud̄ugba mu t̄a a'ayin a d̄a baci n wenei a yins̄ai uza roku ts̄ar̄a u yain unyushi.

<sup>30</sup> U kan̄a baci n cikpala kaci ka va, ma yan t̄a nala adama a ili i'ya i zuwa mu n woko bawu ucira.

<sup>31</sup> Kashil̄a ka reve t̄a kāban ka ma yan wa. Aya

---

† **11:24** A a'ayin a nala yi, a bawan baci vuma hal amangare, wa kuw̄a t̄a kpaci asoje yi a reve t̄a tyoku d̄a a ka bawan vuma hal u kuw̄a ko kpam ukp̄ad̄a ukuw̄a. A bawan yi t̄a kamankupa n kuci a as̄ak̄a yi a un̄a u ukp̄a shegai wa kuw̄a wa.

Kashilā n Tata u Yesu Kawauwi Asheku, uza da a ka cikpala hal ubana bawu utyoku.

<sup>32</sup> An maṛi a Damasuka, uza da waṛi gomuna a'ayin a da Arita wa lya tsugono, waṛi u ciga ta u kana mu, adama a nala, u zuwa ta aza a uwundya ukyawan a ilyuci yi.

<sup>33</sup> Shegai aje a va a zuralakpa mu a asuvu a mabana a ilinuku i kasaga ka ilyuci ki. Tyoku da n lai a akere a gomuna yi da la vi.

## 12

### *Asheku a wenikei Bulus kuwene*

<sup>1</sup> U kana ta n yain aradi, ko an u wokoi ko kalen ma lya pini wa, shegai asaka n yain a da adama a kuwene n ili i'ya Asheku a wenike mu.

<sup>2</sup> Ayen kupa n a nishi a da a wurai, Kashila ka wusha ta Katoni ka Kawauwi ka roku a asu u uwunvugusa a zuba u Kashila a'ayin a roku. N reve wa, ko ikyamba i ne i'ya i walai, ko kpam kulu ku ne, shegai Kashila ka reve ta.

<sup>3-4</sup> N doku n dana, n reve ta a bidya ta vuma u na ubana a asu u uwunvugusa a zuba. Shegai ko ikyamba i ne i'ya i banai a zuba vi ko kulu ku ne ka koshi ku banai n reve wa, Kashila ka ka revei. U pana ta kadyanshi ka roku ka bawu wa fuda wa tofugbo, n ili i'ya bawu Kashila ka asaka uza dana.

<sup>5</sup> Adama a nala ma yan ta aradi adama a vuma na vi, shegai ma yan a da adama a kaci ka va wa, she ili i'ya ya zuwa mu n reve an bawu maṛi n ucira.

<sup>6</sup> Maṛi ma ciga baci n yanka kaci ka va aradi, wa woko mu utengeshi wa, kpaci maṛi ma dansa ta ukuna u mayun. Ma yan a da adama a kaci ka va

wa. Ma ciga ama a naḳa mu tsupige tsa tsu lai tsu ili i'ya a wenei ma yan ko n danai wa.

<sup>7</sup> U gan n woko n araḳi a kaci ka ili i pige i pige i'ya Kashila ka wenike mu wa. Da gai i zuwai u naḳa mu mbaḷa n pana ikyamba yi, tyoku ḁa kawana ka tsu sapa ikyamba. U woko yavu katsumate ka Kanangasi\* ka ka zuwa mu n pana ikyamba, u bihinka mu kpam uyan araḳi.

<sup>8</sup> N folo ta Asheku hal kutatsu tsara u takpa mu ukuna u na vi.

<sup>9</sup> Shegai u tonuko mu, “Ukuna u shinga u va u rawa vu ta. A'ayin a ḁa baci bawu vari n ucira, ucira u va u tsu shadangu ta ara vunu.” Adama a nala, gogo-na ma ta n mazanga ma ma yan araḳi adama a ḁa bawu mari n ucira, ucira u Kawauwi u yain manyan ara va.

<sup>10</sup> Adama a ḁa wa woko ukuna u shinga a asu u Kawauwi u ḁa baci ma namba ucira, ko ama a ka tonusuko mu baci kagbani, ma yan ta mazanga. Ma namba baci ili adama a ḁa wa woko ukuna u shinga a asu u Kawauwi, ko a ka yansa mu baci mavura, ma yan ta mazanga. A ka zuwusa mu baci n pana ikyamba adama a ḁa Kawauwi ka tsara ukuna u shinga, ma yan ta mazanga. Kpam a'ayin a ḁa baci dem n nambai ucira, a'ayin a nala a ḁa ma tsara ucira cika.

### *Bulus wa ciga ta aza a Korintiya*

<sup>11</sup> Tyoku u katengeshi u ḁa ma dansa, shegai eḁa i zuwa mu ma dansa nala. Eḁa i gain ya dansa ukuna u maci a kaci ka va. Ko ma baci ili i roku

---

\* **12:7** Kanangasi; wata, “Shetan” kala ka dem ka Kalapansi.



wa, aza da a danai ele “asuki a pige” a da vi a la mu wa.

<sup>12</sup> A'ayin a da mari kabolo n ada vi, n rongo ta n ahankuri kpam n yansa ta manyan ma ucira n iryoci n ili i'ya ya tuko ikunesavu i'ya i gain kasuki ka mayun ka yain.

<sup>13</sup> Adama a nala, i wusha ta ili i'ya a'uwa a Atoni a da a buwai a wushai. Ili i te i'ya i takpanai: N gonuko kaci ka va n woko da kalandam wa. Yanka numu ahankuri!

<sup>14</sup> Mpa pini ma fobuso tsara n tuwa n kyawan da ukyawan u tatsu. Shegai hal n ara ma boluko da kalandam wa. Eda ma ciga, shegai ikebe i de wa. Mmuku n da n gain a fobo ikebe adama a ubidya araji a isheku i le wa, shegai isheku i bidya araji a mmuku n le.

<sup>15</sup> Adama a nala, ma ta n mazanga ma ma naka ko ndya wa i va adama a de, hal gbam n kaci ka va dem. Ya jebe uciga u da ya ciga mu vi an u woko i n la da uciga?

<sup>16</sup> Aza roku a de a wushuku ta an bawu n woko da kalandam. Shegai, hal n gogo-na alya pini a ka yawunsa yavu ugboji u da n yain n yanka da ka ban tsara n wanda da.

<sup>17</sup> Ama da n sukunku da vi, uza roku wa pini uza da ryafa da?

<sup>18</sup> N folo ta Taitu tuwa ara de, kpam n tutsuku yi ta kabolo n Katoni ka roku. Shegai u ryafa da wa. Eda dem n kaci ka de i reve ta an mpa n eyi ko ndya wa unu u te u da i'ari tsu, kpam uyawunsa u da tsu u te.

<sup>19</sup> Gaawan ya dana ta dana da tsu danai gba nala tsara tsu wenike an tsari ama a maci. Nala wa. Tsu tsu dansa ta tyoku da Kawauwi ka ciga tsu tsu

dansa a kapala ka Kashila. Eda aje a tsunu a da, kparam ko ndya baci tsa yan, yan da tsa yan i'ya tsara tsu zuwa da i gbama.

<sup>20</sup> Kpaci ma pana ta uwonvo u da n tuwa da baci ukyawan, ahali a de a kpa da mu uyankpa, kparam adama a nala, ahali a va dem a ka yankpa da wa. Ma pana ta uwonvo u da ma cina da n i nanamgbani, ko n i yanyi malyon ma ili i'ya ama a'ari n i'ya. Ma pana ta uwonvo u da ma cina da n asuvu a shen, ko kparam ya cigaka kaci ka de ko ndya wa. Ma pana ta dem uwonvo u da ma cina da n i tonusuki ama kagbani, ko n i yanyi ndyami. Kotsu kparam gai n cina da n i yanyi aradi, ko ya rongo kabarikete bawu i kana i kaci wa.

<sup>21</sup> Mayun da ma pana uwonvo u da n tuwa baci gaawan Kashila ka va ka gonuko mu ta kenu adama a de. Kparam ma sa ta adama a aza da a'ari a ka yansa unyushi u cingi bawu a kpatalai a asakai ukuna u ashinda u le, n tsishankala, n ukuna u uwono.

## 13

### *Bulus kotsoi unaka adooki a ne*

<sup>1</sup> Ma tuwa ta ara de utuwa u tatsu. Tagarada u Kashila da, "U kana ta ama a re ko ama a tatsu a reve n ukuna u da a kana vuma n u da mayun da."

◇

<sup>2</sup> An n doki n tuwai ara de utuwa u ire, n rono ta aza da a ka yansa unyushi u cingi atsuvu. Gogo-na dem an bawu mari evu n ada, ma doku ta ma dana u da: A'ayin a da baci n doku n tuwai ara de, ko uza wa la a asuvu a mavura wa.

◇ 13:1 U.Ml. 19:15.

<sup>3</sup> Ma wenike ɗa ta an mayun ɗa Kawauwi ka dansa a una u va. An wa yansa manyan ara ɗe, u yansa ma bawu ucira wa, shegai wa ta n ucira.

<sup>4</sup> Mayun ɗa u rongoi bawu ucira a'ayin a ɗa a wandamgbana yi, shegai gogo-na n ucira u Kashila u ɗa wa rongoi. Atsu dem tsa n ucira wa, tyoku ɗa Kawauwi ka rongoi a mawandamgbani. Shegai ya wene ta an tsa tuwa tsu rongoi n ucira u Kashila, tyoku ɗa Kawauwi ka rongoi.

<sup>5</sup> Vecei kaci ka ɗe mai, i kondo kaci ka ɗe i wene ko i'a pini ukani n i'ya i wushuki vi. I lya baci ukondo vi, ya reve ta an Yesu Kawauwi wari a asuvu a ɗe. I reve baci an Yesu wari a asuvu a ɗe wa, i rukpa ɗe ukondo vi.

<sup>6</sup> Ma zuwa ta uma i wene an bawu atsu tsu rukpai ukondo vi.

<sup>7</sup> Tsu yan ta kavasuu bana a asu u Kashila kotsu i yain ili i cingi wa. Yan ɗa tsa yan kavasuu nala tsara ama a wene an tsari mai wa, shegai tsara u zuwa ɗa i yain ili i'ya i'ari mai, ko u woko baci yavu atsu tsu rukpa ukondo vi.

<sup>8</sup> Ili i'ya koshi tsa yan i'ya, i'ya ya zuwa tsu tsu tutsuku ukuna u maci kelime. Tsa yan ili i'ya ya kangu u ɗa wa.

<sup>9</sup> Ko an u woko bawu tsari n ucira, tsa ta n mazanga an eɗa i'ari n ucira. Tsu yan ta kavasuu adama a ɗa ya lapula i woko mai.

<sup>10</sup> Koronku ɗa ma koronku ɗa ili i na yi kahu n rawa la. Yan ɗa n yain nala tsara n tuwa baci, ili i'a la i'ya ya zuwa mu n barana ɗa n ucira wa ma dansa baci n ada n ucira u ɗa Asheku a naka mu. U naka mu ucira vi adama a ɗa ma varangu ɗa wa, shegai adama a ɗa ma banga ɗa.

*Idyani i makorishi*

<sup>11</sup> Gogo-na ama a va, ma kotso de ukanikorongi u na vi. N tonuko da ta: Yanyi mazanga! Savadai ahali a de. Kiranai n i'ya n tonuko da. Rongoi n katakasuvu ka te n ko ya wa. I rongo kabolo na ndishi n shinga. Pini nala, Kashila ka uciga n ka ndishi n shinga ka rongo ta n ada.

<sup>12</sup> Damamghanasai a asuvu a uciga u Atoni.

<sup>13</sup> Gba Atoni a da a'ari pini na a ka sukunku da ta idyani i le.

<sup>14</sup> Asaka ukuna u shinga u Yesu Kawauwi Asheku, n uciga u Kashila, na ndishi n kabolo n Kulu Keri a rongo n ada gba.

**Kazuwamgbani ka savu n Tsikimba n a6on a  
da a dangasai a kazuwamgbani ka cau  
New Testament in Tsikimba (NI:kdl:Tsikimba)**

copyright © 2010 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Tsikimba

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

**Copyright Information**

© 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

**The New Testament**

in Tsikimba

**© 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.**

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2019-08-09

---

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files  
dated 29 Jan 2022

a4f6a28b-3d6d-50b4-a81b-06ae05a66010